

et/tanulót partnernek tekintő (és az adott helyzetben döntéseiket professzionális tudások mentén hozó) pedagógusok kerülnek ki az iskolákba.

Hiszen, hogy egy magát reformpedagógiának látni kívánó mozgalom kizárólag felkészült, elméletileg és gyakorlati szempontból is igényes, kritikus és önkritikus, tudatos tervezésre és spontán megoldásokra egyaránt képes pedagógusokból szerveződött csapatként „rúghat labdába” a hazai közoktatás jelenkori és jövőbeni foci-pályáján.

Addig ugyanis, míg nem rendelkezünk egy ilyen módon koherens (és valós) képpel saját tevékenységünkről, nem kívánhatjuk, hogy realisan létező alternatívaként Jegyzetek:

- 1 — a Magyar Drámapedagógiai Társaság alapítólevele, 1. old. (kiemelés tőlem — Sz. E.)
- 2 — Marunák Ferenc: Mi is az a drámapedagógia? In: Drámapedagógiai Magazin 1991/1., 4. old.
- 3 — Debreczeni Tibor: Pedagógiai módszer a drámapedagógia In: Drámapedagógiai Magazin 1992/3., 3. old.
- 4 — Gabnai Katalin: A rögtönzött játéktól az életjáték küszöbéig. In: Drámapedagógiai Magazin 1991/1., 8. old.
- 5 — Varga Krisztina: Egy lehetséges válasz: a drámapedagógia. In: Vízjelek. Szombathely, Németh László Szakkolégium. 1991., (szerk.: Fűzfa Balázs), 187. old.
- 6 — Móka János: Drámapedagógia mint személyiségformáló eszköz az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek körében. In: Fejlesztő Pedagógia 1992/3-4., 68. old., illetve (kis változtatással) Drámapedagógia az enyhe fokban értelmi fogyatékos gyermekek körében. In: Iskolakultúra, 1992/11-12., 88. old.
- 7 — Csikós Tóth Judit: Miért van szükség a drámapedagógiára? In: Tanító, 1992. december, 19. old.
- 8 — Varga Krisztina, i. m., 188. old.

* — Az alapítólevél természetesen nem ideai keltezésű, idézésével mindössze a probléma messzire nyúlóvoltára szeretnék utalni.

** — ld. i. m. VI. szakasz

+ — Nem tartalmilag fontos, ugyanakkor megítélésünket tekintve talán felesleges támadási felületet adó hiba az, ha valaki — különösen drámatanárként — figyelmetlen egy idézet helymeghatározását illetően. Móka János cikke mottóját Samuel Becket (sic!) szövegeként jegyzi, holott az Jean Anouilh Becket részlete, csakúgy, mint az általam választott idézet. A dolog, mondom, nem fontos. Tévedünk, hibázunk. A lényeg, hogy mások erre figyelmeztetni tudjanak minket. (A Móka által választott szöveget egyébként — ismét csak gyógypedagógusként — könnyen félreérthetőnek, az érintett gyerekcsoportra vonatkozótathatónak érzem, és mint ilyet, szerencsétlen választásnak tartom.)

”Mitisir a hogyishiják?”

Az Országos Közoktatási Intézet — az ország több pedagógiai kutatási-fejlesztési műhelyeinek (bévül is jótalagolt) egyike, tagadhatatlanul jelentős egyike két szakfolyóiratot jegyez. Az *Új Pedagógiai Szemlének* társ-lapgazdája. E folyóirat 42. évfolyamát jegyzi, hosszú évek óta a Magyar Pedagógiai Társasággal (a magyarországi pedagógus szakmai szervezetek egyik legpatinásabb, legnépesebb egyikével). Az „új” kiegészítő jelző három évfolyam óta szerepel a lapon. Ez persze nem azt jelenti, hogy korábbi évfolyamaiban is ne lett volna meghatározó elem a pedagógia névumainak bemutatása, de tagadhatatlanul az 1991. év fordulói nyomán a szerkesztők e jelzővel tették világossá viszonyukat a szakma kontinuitásához és diszkontinuitásához egyaránt. Az *Új Pedagógiai Szemle* tagadhatatlanul a szakma „reguláris hadserege”. Bár Schüttler Tamás főszerkesztő igen komoly erőfeszítéseket tett és tesz azért, hogy egy szakfolyóirathoz képest olvasható és műfa jilag gazdag legyen a havi folyóirat, új rovatokat indított. Méltán arattak közfigyelmet — már a rendszerváltás előtt is — alternatívákat bemutató, faggató interjúit. (Ha az interjúknál tartunk,

tartsanak minket számon (akár mint pedagógiát, akár mint megközelítésmódot). Attól pedig, hogy önmagukat módszer-szinten jelentkezőként definiáljuk, mindenkit óvni — részben „politikai” okokból, részben, mert nem igaz!

Záró gondolatként még annyit: az elmúlt néhány hónap során — talán éppen a fentiek következményeképpen — nem egy olyan írás jelent meg a szakajtóban, melyeket a gondolatmenet hasonlósága miatt akár „regisztrált” drámatanárok is írhattak volna, ezzel szemben a tanulmányok szövegében még a dráma mint kifejezés sem jelenik meg. 15, 16

- 9 — Pintér Margit: „A drámaóra olyan, mint az ünnep”. In: Iskolakultúra, 1992/19., 27. old. (kiemelés tőlem — Sz. E.)
- 10 — u. o.
- 11 — Jáki Csabáné: Gondolatmorzsák — drámapedagógiai ügyben. In: Tanító, 1992. június, 15. old.
- 12 — Kristóf Péter: Dráma? Pedagógia? In: Fejlesztő Pedagógia, 1992/3-4., 64-66. old.
- 13 — Tornyai Magda: A drámapedagógia egyik lehetséges formája. In: Új Pedagógiai Szemle, 1992/9., 95. old.
- 14 — Móka János: i. m. (In: Iskolakultúra), 87. old. (kiemelés tőlem — Sz. E.)
- 15 — Kojanitz László: Történeti szerepjátékok és a problémamegoldó gondolkodás. In: Iskolakultúra, 1992/4., 42-46. old.
- 16 — Miltényi Miklós: Játékos módszerek a történelemtanításban. In: Iskolakultúra, 1992/4., 47-53. old.

akkor legfrissebb élményemre hívnám fel az olvasók figyelmét, elébe vágva a módszeres ismertetésnek, az ideai márciusi számtól megkezdődött „nagy idők tanójának”, Majzik Lászlóné életinterjú-sorozata.)

Dehát tagadhatatlan, hogy az *Új Pedagógiai Szemle* közleményeinek többsége elsősorban teoretikus, átfogó jellegű írás. Az oktatási rendszernek elhúzódo, csapdák-ka is szembekerülő átalakítása a futó évfolyamokban megnövelte az oktatási *nagyrendszer* összefüggéseit taglaló írásokat, a politológiai megközelítésűeket, a törvényhozás, a tantervezés, az oktatásirányítás, állam, önkormányzat, pedagógusok viszonyát tárgyaló tanulmányok, vitairások számát. Az elmélet, az átfogó elmélet felé billenti az arányt az a tény is, hogy az *Új Pedagógiai Szemle* komoly részt vállalt a VII. Nevelésügyi Kongresszus előkészületeiben, a lap folyamatosan közli a Marx György vezette tudományos-szakmai bizottság által ajánlott kongresszusi vitaindító írásokat.

A fenti körből a drámapedagógust közvetlenül érdekelhetik azok az írások, melyek a diákélet valóságáról szólnak szociálpszichológiai nézőpontból. Az 1992. 10.

és 11. számban jelent meg Járó Katalin kutatási beszámolója: Diákpályafutások — a gimnáziumi osztályok szociális struktúralódásának tényezői címmel. A politikai szocializáció, a jelenismeret problémáival Szabó Ildikó és Szekszárdi Ferencné írásai alapján tájékozódhat az olvasó. Közvetlenül drámapedagógiai írás az elmúlt évfolyamban egy jelent meg: Tornyai Magda összefoglaló tanulmánya a 9. számban. Ugyanebben a számban fontos recenziót olvashatunk egy igen fontos műről — talán az „év könyvének” is nevezhetném szakmánkban: — Kokas Klára A zene felemeli kezeimet című könyvről van szó. Ha a drámapedagógiához közelálló diszciplinánknál tartunk, akkor az 5. szám emelhető ki: Kárpáti Andrea mutatja be a vezetésével működő Leonardó-programot, s Vándormotívumok címmel itt mutatja be összefoglaló recenzió a Sipos Lajos szerkesztésében kiadott „alternatív magyar tantervek gyűjteményét”.

1993. szempontunkból kiemelkedő „anyaga” a márciusi szám, mely a tavalyi osztályfőnöki konferenciának szentelt lapjait. Információink szerint kiadásra kész drámapedagógiai dolgozatok is várják megjelenésüket a szerkesztőségben. Továbbá folytatódik Németh Andrásnak a reformpedagógiákat bemutató történelmi sorozata.

Az *Iskolakultúra* harmadik évfolyamát jegyzi. A kéthetenként, háromféle „mutációban” — társadalomtudomány; természettudomány valamint matematika-informatika-technika — megjelenő folyóirat a szakma „könnyűlovassága”. Géczy János főszerkesztő sokat ad arra, hogy a lap grafikai, tipográfiai képe is tetszetős „kulturhordozó” legyen, a lap szerzőgárdájába gyakran csábítja az irodalmi élet jeleseit, egyéni megszólalóit (figyeljük csak Zalán Tibor „Lapvég”-ét). Az Iskolakultúra tanulmányrovatát gazdag szemle-rovat kíséri — bőséges terjedelem jut könyves, színházi, televíziós szemlézésre, Balázs Attila idején, januári írása nyomán kibontakozóban egy új vita a gyermekirodalomról. S fontosnak tartom a Hírek rovatát is. A drámapedagógusok gondos informatív kedve nyomán követhetjük a drámapedagógiai mozgalom krónikáját, fontosabb felhívásait, a DPM aktuális számának ismertetőit, a jelentősebb megmozdulások kritikáját (a gödöllői kísérletet Nánay István méltatta, Foltin Jolán szerzői estjéről én írhattam kritikát stb.).

Az utolsó oldalra szedett mérges írások — *Körmös* a rovat címe! — közül is kiemelkedik indulatával Gabnai keserű írása a drámapedagógia eredményeinek korai vetését legázoló silány média és kommercializálódó „viszszadillettansodó” „gyermekszínházi” drámai tüneteiről.

Tanulmányjellegű írás drámapedagógiai tárgyban több is olvasható 1992-ből. Móka János közölt tanulmányt Drámapedagógia az enyhe értelmi fogyatékos gyerekek körében címmel a 11-12. számban, Pintér Margit a 19. számban adta közre „A drámaóra olyan, mint az ünnep”, című írását. Az angliai tapasztalatokról szóló cikket a DPM is bemutatja.

Drámapedagógus számára fontos adalék a 6-7. számban megjelent Zsolnai-program, mely — ha vitatható megállapításokkal, s rendszertani megközelítéssel is — de mégiscsak először emeli átfogó oktatásfejlesztési programba a drámapedagógiát. Ugyancsak fontosnak tar-

tom, hogy a drámapedagógiai érdeklődésű olvasó figyelje az alternatív kezdeményezéseket bemutató írásokat, ezek szükségképpen rejtenek drámapedagógia-típusú elemeket. Csaknéhányat 1992-ből: Bánréti Zoltán Kommunikáció (13-14.sz.); Gábor Anna: Személyközpontú szemlélet (91/7-8.); Bíró Irméné: Egy kalendáriumi év margójára (23-24.sz.); Csirmaz Máttyás: Tapintható történelem (4.sz.); Dömötör Adrienne: Irodalomtanítás — másképp (4.sz.); Eszik Zoltán: Egy mammutiskola humanizálása (11-12.sz.); Horváth Attila: Jena-Plan egy humanus alternatíva (17-18.sz.); K. Tóth László — Karácsony Molnár Erika: Műhelyek (21.sz.); Riznerné Gáspár Erika: Évezredek, korok, emberek — történelmi terasptalon (16.sz.) stb.

A gyermekélet, az iskolai élet valóságát mutatja be érzékeltes tanulmányokban, esszékben az Iskolakultúra lapjain is Szabó Ildikó és Szekszárdi Ferencné több számon keresztül.

Ugyancsak az egész évfolyamon végighúzódik Karácsony Molnár Erika sorozata. Az Óbudai Népzenei Iskola tanárnője a népszokásokhoz fűződő dramatikus-folklorisztikus játékokat mutatta be, szinte forgatókönyvszerűen.

A cigánygyerekek körében folytatott „kulturantropológiai” kísérletről a 11-12. számban olvashattunk (Forray R. Katalin és Hegedős T. András munkáiról van szó, az életmód-tábor megannyi „szociális drámája” tanulmányozható.

A „társdiszciplinák”? Csaknem minden szám tartalmaz verselemzést. Kiemelkedik az év elején több számban, sorozatként megjelent írás, Fenyő D. Györgyné az „Irodalomtanítás ellentmondásairól”. Kamarás István „Embertana” többször visszatérő téma, Szentirmay László az évindító számban „Egy szelet a kultúrából” címmel igen fontos tanulmányt közöl a bábjátékos animáció köréből. Kokas Klára kísérletéről többször is szó esik, az 1. számban tudósítás, a 21. és a 23-24. számban kritika a könyvről. A játékkultúrát a Kiss Áron Játéktársaságot bemutató írások, Várnagy Ildikó visszaemlékezése reprezentálják (93.1.sz.). A folklorizmussal kapcsolatos közlemények összefoglalója az 1992. őszen Jászfényszarun megrendezett konferencia dokumentuma (Tiszta forrás vize kólásüvegből?) címmel a III. évfolyam 6. számában). A vizuális nevelés, képzőművészet körében Sebők Zoltánnal több számon át megjelent szeparátuma kiemelkedő: Az új művészet fogalomtára címmel jelent meg. De az Iskolakultúrának a kreativitás iránti elkötelezettségére jól jellemző egy másik szeparátum is, a Tervezzünk tárgyakat elnevezésű televíziós akcióáttekintése található gazdagon illusztrálva. De még a természettudomány is kínál rokonítható ötletet. Ld. Oppelt Józsefné Tanulás-felfedezéssel című projekt-leírását (2.sz.).

„Újpedagógia”, „kulturált iskola”... bizonyos vagyok benne, hogy akkor lesz, ha a drámapedagógus-szakemberek rendszeresen tájékozódnak. És rendszeresen tájékoztatnak. A szerkesztőségek nyitottak.

Trencsényi László